

Заключения на Съвета относно насърчаването на двигателните умения, физическите и спортните занимания за деца ⁽¹⁾

(2015/C 417/09)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА ПРАВИТЕЛСТВАТА НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ

- I. КАТО ПРИПОМНЯТ ПОЛИТИЧЕСКИЯ КОНТЕКСТ НА ВЪПРОСА, КОЙТО СЕ СЪДЪРЖА В ПРИЛОЖЕНИЕТО, КАКТО И ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ДОЛУ
1. Заклучения на Съвета от 27 ноември 2012 г. относно насърчаването на укрепваща здравето физическа активност (УЗФА) ⁽²⁾, в които се подчертава, че „чрез благотворното си влияние по отношение на профилактиката, лечението и възстановяването физическата активност е полезна във всяка възраст“.
 2. Препоръка на Съвета от 26 ноември 2013 г. относно насърчаването на укрепваща здравето физическа активност в различните сектори ⁽³⁾, в която държавите членки се приканват да разработят междусекторни политики и интегрирани стратегии, обхващащи сектори като спорт, образование, здравеопазване, транспорт, околна среда, градоустройство и други значими в това отношение сектори и се подчертава, че „физическото възпитание в училище притежава потенциал да се превърне в ефективен инструмент за повишаване на осведомеността относно значението на УЗФА и училищата могат лесно и ефективно да бъдат насочени към извършването на дейности в тази област“.
 3. Втори работен план на Европейския съюз за спорта за периода 2014—2017 г. ⁽⁴⁾, в който упражняването на укрепваща здравето физическа активност и образованието и обучението в областта на спорта се посочват като приоритетни теми за сътрудничеството в спорта на равнище ЕС и с който се създава експертна група по УЗФА, чиято задача е да предлага препоръки за насърчаване на физическото възпитание в училищата, включително двигателните умения в ранна детска възраст, и да създава възможности за полезно взаимодействие между сектора на спорта, местните власти и частния сектор.
- II. ОТЧИТАТ, ЧЕ
4. Международната общност отдавна е признала значението на игрите и отдиха в живота на всяко дете. В член 31 от Конвенцията на ООН за правата на детето от 1989 г. изрично се посочва, че „държавите — страни по Конвенцията, признават правото на детето на отдих и почивка, на участие в игри и дейности за отмора, подходящи за възрастта му, и на свободно участие в културния живот и изкуствата“. Всички дейности за деца, включително спортните занимания и физическото възпитание, трябва винаги да се осъществяват в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на детето.
 5. В насоките на ЕС за физическата активност ⁽⁵⁾ се посочва, че ежедневните навици на малките деца са се променили в последните години с възникването на нови модели на занимания в свободното време (телевизия, интернет, видеоигри, смартфони и т.н.) и това е довело до спад на физическата активност. Освен това и ограниченията от времево, социално или бюджетно естество, промените в начина на живот или липсата на подходящи спортни съоръжения наблизко също могат да обяснят тази тенденция. В насоките на ЕС се изтъква сериозната загриженост от факта, че физическата активност сред децата и младите хора, както изглежда, е заменена от занимания, свързани с по-заседнал начин на живот.
 6. Независимо от общата склонност на децата да са физически активни, през последните двайсет години е налице спад във физическата им активност. Тази промяна съвпада с увеличаващия се процент деца с наднормено тегло и затлъстяване и деца със здравословни проблеми или физически увреждания, като мускулно-скелетни заболявания. Според данните от проучване на СЗО (Инициатива за наблюдение на затлъстяването при децата) през 2010 г. в ЕС приблизително едно от три деца на възраст 6—9 години е било с наднормено тегло или затлъстяване ⁽⁶⁾. Това показва обезпокоително нарастване от 2008 г. насам, когато данните сочат, че едно от всеки четири деца е имало тези проблеми ⁽⁷⁾. В индустриализираните страни процентът на децата на възраст до 5 години с наднормено тегло и

⁽¹⁾ За целите на настоящите заключения под деца се разбира възрастовата група от 0 до 12 години.

⁽²⁾ ОВ С 393, 19.12.2012 г.

⁽³⁾ ОВ С 354, 4.12.2013 г.

⁽⁴⁾ ОВ С 183, 14.6.2014 г.

⁽⁵⁾ Насоките на ЕС за физическата активност: препоръки за политически действия в подкрепа на укрепващата здравето физическа активност (2008 г.) бяха приветствани в заключенията на председателството от неформалната среща на министрите на спорта на ЕС. http://ec.europa.eu/sport/library/doc/c1/pa_guidelines_4th_consolidated_draft_en.pdf

⁽⁶⁾ План за действие на ЕС във връзка със затлъстяването при децата за периода 2014—2020 г. (http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf)

⁽⁷⁾ COM(2005) 0637.

затлъстяване се е увеличил от 8 % през 1990 г. на 12 % през 2010 г. и се очаква до 2020 г. да достигне 14 % ⁽⁸⁾. Липсата на физическа активност се отразява отрицателно върху системите на здравеопазване и върху икономиката като цяло. Според преценките всяка година около 7 % от националните бюджети за здравеопазване в ЕС се изразходват за заболявания, свързани със затлъстяването ⁽⁹⁾.

7. За предотвратяване на подобни проблеми за здравето и развитието трябва да се насърчава физическата активност за всички деца (включително на децата с увреждания). Годишните на образование и грижи за децата в ранна детска възраст (ОГРДВ) са важни, защото в този период се развиват основните умения. Чрез игра и физическа активност децата учат и упражняват умения, които ще им бъдат необходими през целия живот. Този процес на учене, наречен развитие на двигателните умения, не винаги се развива по естествен път. Ето защо е изключително важно да се насърчава осведомеността относно значението на физическата активност за децата и да се създават възможности за нея.
8. Световната здравна организация установи, че недостатъчната физическа активност се нарежда на четвърто място в световен план сред рисковите фактори за преждевременна смърт и заболявания ⁽¹⁰⁾. Ползите от физическата активност са добре познати. Физическата активност е един от най-ефикасните начини за профилактика на незаразните болести и за борба със затлъстяването, както и за поддържане на здравословен начин на живот ⁽¹¹⁾. Увеличават се и доказателствата за положителната връзка между физическите упражнения и психичното здраве и когнитивните процеси ⁽¹²⁾.

Докладите на СЗО ⁽¹³⁾ сочат, че упражняването на редовна, умерена до интензивна спортна дейност или физическа активност ⁽¹⁴⁾ (поне 60 минути на ден за деца в училищна възраст и 3 часа за деца в рамките на ОГРДВ) създава дългосрочна склонност към физическа активност, която се увеличава в юношеска и в зряла възраст ⁽¹⁵⁾. Проучванията показват също, че когато децата започват да се занимават с физически упражнения на ранна възраст, те обикновено имат по-добри академични постижения, по-малко проблеми с поведението и дисциплината и могат да се съсредоточават по-дълго в час от своите връстници ⁽¹⁶⁾.

9. Учебната среда играе особено важна роля в този контекст, тъй като децата се занимават с физическа активност и спорт в училище. По тази причина училищата и учителите създават условия за физическата активност на децата, заедно с възпитателите от заведенията за ОГРДВ и спортните клубове. Родителите, семейството и общността като цяло също имат важна роля по отношение на децата.
10. Според специалистите за децата на възраст до 12 години подходящата физическа активност следва да се подбира според възрастовата група ⁽¹⁷⁾. Дейностите на равнище ОГРДВ и начално училище включват структурирани и неструктурирани занимания, които помагат на децата за развитието на такива умения, като бягане, скачане или хвърляне.

⁽⁸⁾ www.toybox-study.eu

⁽⁹⁾ План за действие на ЕС във връзка със затлъстяването при децата за периода 2014—2020 г.

⁽¹⁰⁾ Глобални препоръки относно физическата активност за здраве, СЗО, 2010.

⁽¹¹⁾ Lee IM, Shiroma EJ, Lobelo F, Puska P, Blair SN, Katzmarzyk PT, Lancet Physical Activity Series Working Group. Въздействие на физическата активност върху основните незаразни болести в световен мащаб: анализ на заболяемостта и очакваната продължителност на живота (Effect of physical activity on major non-communicable disease worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy), юли 2012 г., Lancet.

⁽¹²⁾ Strong, WB, RM Malina, CJR Blimkie, SR Daniels, RK Dishman, B Gutin, AC Hergenroeder, A Must, PA Nixon, JM Pivarnik, T Rowland, S Trost, F Trudeau (2005), Физическата активност на младежите в училищна възраст въз основа на данните (Evidence Based Physical Activity for School-Age Youth), The Journal of Pediatrics, 146(6):732-737.

U.S. Department of Health and Human Services. Доклад на консултативния комитет относно насоките за физическата активност (Physical Activity Guidelines Advisory Committee Report), 2008 г. (<http://www.health.gov/paguidelines/Report/pdf/CommitteeReport.pdf>)

Проучване на Университета в Сан Гален, проведено през 2011 г.

⁽¹³⁾ Глобални препоръки относно физическата активност за здраве, Световна здравна организация, 2010 (http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/44399/1/9789241599979_eng.pdf),

U.S. Department of Health and Human Services. Доклад на консултативния комитет относно насоките за физическата активност (Physical Activity Guidelines Advisory Committee Report), 2008 г. (<http://www.health.gov/paguidelines/Report/pdf/CommitteeReport.pdf>)

Проучване на Университета в Сан Гален, проведено през 2011 г.

⁽¹⁴⁾ e.g Department of Health and Aging: National Physical Activity Guidelines for Australians. Canberra: Commonwealth of Australia; 2014 or UK Physical activity guidelines and National Health Service (NHS) in England: Physical activity guidelines for children (under five years) (<http://www.nhs.uk/Livewell/fitness/Pages/physical-activity-guidelines-for-children.aspx>)

⁽¹⁵⁾ G.J. Welk, J.C. Eisenmann, J. Dolman, Свързаната със здравето физическа активност на децата и подрастващите: био-поведенческа перспектива (Health-related physical activity in children and adolescents: A bio-behavioural perspective), The handbook of physical education, eds. D. Kirk, D. Macdonald, M. O'Sullivan, London: Sage Publications Ltd., 2006 г., стр. 665—684.

⁽¹⁶⁾ Физическата активност може да засили способността на децата да се съсредоточават (Physical Activity May Strengthen Children's Ability To Pay Attention) <http://www.sciencedaily.com/releases/2009/03/090331183800.htm> and „The Association between school-based physical activity, Including Physical education and academic performance“ U.S.Department of Health and human Services, юли http://www.cdc.gov/healthyyouth/health_and_academics/pdf/pa-pe_paper.pdf

⁽¹⁷⁾ Категориите са предложени в канадската концепция за дългосрочно развитие на атлетите.

11. Някои държави членки са разработили в различна степен редица национални стратегии за насърчаване на развитието на двигателните умения в ранна детска възраст и на физическите и спортните занимания за деца до 12-годишна възраст, най-често в сътрудничество със сектора на спорта и спортните клубове или федерации ⁽¹⁸⁾.
12. В съответствие с мандата си през юни 2015 г. експертната група по укрепващата здравето физическа активност (УЗФА) предложи пакет от препоръки за насърчаване на физическото възпитание в училищата, включително на двигателните умения в ранна детска възраст.

III. ПРИЗОВАВАТ ДЪРЖАВИТЕ — ЧЛЕНКИ НА ЕС:

13. Да обмислят прилагането на междусекторни политики (включващи наред с други и секторите на образованието, младежта и здравеопазването) с цел насърчаване на физическата активност и двигателните умения в ранна детска възраст, като вземат предвид по-специално следните препоръки на експертната група по УЗФА:
 - Обръщане на по-голямо внимание на периода преди началото на предучилищното и училищното образование като възможност за насърчаване на физическата активност на децата, по-специално чрез развитие на основните двигателни умения и на физическата култура.
 - Осведомяване на заинтересованите страни в училищата и организациите за извънкласни занимания (учители, треньори, родители и др.) за необходимостта от разработване на физически и спортни занимания, подходящи за деца.
 - Създаване на връзки между училищата и съответните организации (от спортния, обществен и частния сектор, както и местните власти), насочени към насърчаване и увеличаване на предлагането на извънкласни занимания.
 - Насърчаване на училищата да създадат рамка за сътрудничество със спортните организации и други местни (национални) организатори на спортни прояви за насърчаване на учебни и извънкласни занимания и осигуряване на висококачествени, безопасни инфраструктури и оборудване за физическо възпитание и извънкласни или следучилищни занимания, както и за осъществяване на информационни кампании по места.
 - Обмисляне на инициативи за насърчаване на местните власти да създадат условия за развитие на активни начини на придвижване до и от училище.
14. Да насърчават и подкрепят инициативи за всички заинтересовани страни (учители, родители, училища, клубове, възпитатели и др.) на съответните равнища с цел стимулиране на подходящите двигателни умения и физически занимания.
15. Да насърчават подходящи спортни и физически дейности от най-ранна детска възраст до ОГРДВ и началното училище, в съответствие със специфичните нужди и възрастта на децата, като същевременно предоставят ръководни насоки за инструкторите/възпитателите.
16. Да насърчават информационните кампании на национално, регионално и местно равнище за засилване на интереса към дейностите за развитие на двигателните умения и физическото възпитание на децата.
17. Да насърчават родителите, семейството и общността като цяло да участват активно във физическите занимания заедно с децата, като използват подходящи за целта съоръжения (например велоалеи и обезопасени площадки за игра).
18. Да разгледат възможността за подкрепящи инициативи за подобряване на спортната инфраструктура за деца, по-специално в учебните заведения, като същевременно насърчават сътрудничеството между училищата и спортните клубове в областта на осигуряването на оборудване и съоръжения за деца на местно равнище.

⁽¹⁸⁾ Например: Франция и федерациите, обединяващи различни спортове (Ufolep, Usep), или федерациите на отделните спортове (гимнастика или плуване), предлагат специални тренировки за деца на възраст от 0 до 6 години. В Нидерландия за децата до 4-годишна възраст се предлага специално обучение по гимнастика и плуване. В Австрия програмата „Здравословно движение за децата“ (Kinder gesund bewegen) има за цел установяването на сътрудничество между спортните клубове и детските градини/началните училища и да насърчи активния начин на живот чрез предлагане на физическа активност за децата на възраст между 2 и 10 години.

19. Да обмислят предоставянето на стимули на спортните организации и клубовете, на училищата, образователните институции, младежките центрове и други общностни или доброволчески организации, които насърчават физическите занимания за деца.
- IV. ПРИКАНВАТ ПРЕДСЕДАТЕЛСТВОТО НА СЪВЕТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ И КОМИСИЯТА, В РАМКИТЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ ИМ ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ:
20. Да вземат под внимание препоръките на експертната група по УЗФА като основа за бъдещи действия в рамките на политиката на равнището на ЕС и на държавите членки, тъй като те предлагат конкретни факти и практически насоки, които да бъдат следвани.
21. Да засилят сътрудничеството между различните области на политиката, отговорни за насърчаването на двигателните умения и физическото възпитание на децата, в съответствие с препоръките на експертната група по УЗФА, по-специално секторите на спорта, здравеопазването, образованието, младежта и транспорта.
22. С оглед на европейската седмица на спорта да обмислят поставянето на специален акцент върху инициативите за подкрепа и насърчаване на училищни и извънкласни спортни занимания.
23. Да насърчават, където е подходящо, въвеждането на национални системи за мониторинг, проучвания или оценки, за да установят равнището на физическа активност и навиците на децата.
24. Да обмислят по какъв начин въпросът за насърчаването на развитието на двигателни умения в ранна детска възраст и стратегиите за отхвърляне на заседналият начин на живот сред децата могат да намерят по-ефективно решение в рамките на бъдещата работа на равнище ЕС.
25. Да насърчават финансовата подкрепа за инициативи, свързани с двигателните умения и физическото възпитание, чрез съществуващите програми на ЕС, например Еразъм + и европейските структурни и инвестиционни фондове и да приветстват всяка допълнителна информация от Комисията във връзка с изпълнението на програмите на ЕС за финансиране в полза на спорта.
- V. ПРИКАНВАТ ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ:
26. Да насърчава и подкрепя обмена на добри практики в областта на двигателните умения и физическото възпитание на децата в контекста на ЕС.
27. Да подобрява базата от доказателства, като подкрепя, в тясно сътрудничество със СЗО, събирането на количествени и качествени данни ⁽¹⁹⁾, отнасящи се до физическата активност, маркерите за здравословното състояние и участието в спортни занимания на децата в заведенията за ОГРДВ и училищата, и извън тях.
28. Да разработи, в сътрудничество с научни експерти, в т.ч. и СЗО, насоки за физическата активност на децата в заведенията за ОГРДВ, училищата и спортните клубове, предназначени по-специално за лицата, които разработват политики, местните власти, родителите, семействата и общността като цяло.
- VI. ПРИКАНВАТ СПОРТНИТЕ ДВИЖЕНИЯ ДА РАЗГЛЕДАТ ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА:
29. Предлагане на спектър от несъстезателни спортни занимания, подходящи за деца и съобразени със съответното равнище, с оглед на подобряването на здравето и личностното развитие на децата.
30. Оказване на подкрепа за организирането на дейности, насърчаващи училищните и извънкласните спортни занимания, както и развитието на двигателните умения в ранна детска възраст, включително в рамките на европейската седмица на спорта.

⁽¹⁹⁾ Въз основа на рамката за мониторинг, определена в препоръката на Съвета във връзка с УЗФА (26 ноември 2013 г.).

31. Допринасяне за развитието на тесни партньорства, съвместни цели и комуникационни кампании с общините и общностите, със секторите на образованието, младежта, здравеопазването и др. за борба със заседналият начин на живот чрез популяризиране на спорта в училище и извън него.
 32. Поемане на по-сериозен ангажимент за насърчване на инициативите за спорт и физическа активност, насочени към борба със заседналият начин на живот при децата, чрез партньорство и сътрудничество с частния и публичния сектор.
-

ПРИЛОЖЕНИЕ

Политически контекст

1. Европейската година на образованието чрез спорт (EYES 2004), която постави на преден план ролята на спорта в образованието и привлече вниманието към широкообхватната социална роля на спорта;
2. Бялата книга за спорта, представена от Европейската комисия на 11 юли 2007 г., в която се набляга на значението на физическата активност и се посочва, че „времето, прекарано в спортни дейности в училище и в университета оказва благоприятно въздействие върху здравето и образованието, като това въздействие трябва да се увеличава“⁽¹⁾.
3. Стратегията за Европа по отношение на храненето, наднорменото тегло и здравословните проблеми, свързани със затлъстяването, приета от Комисията през 2007 г.⁽²⁾, в която се насърчава физическата активност, а децата и социално слабите групи са обявени за приоритет, като същевременно се подчертава, че „детството е важен период за внушаване на предпочитания към здравословно поведение и за придобиване на умения за живота, необходими за поддържане на здравословен начин на живот. Несъмнено училищата играят ключова роля в това отношение“⁽³⁾.
4. Докладът на Европейския парламент от 30 октомври 2007 г.⁽⁴⁾ относно ролята на спорта в образованието и последвалата го резолюция със същото заглавие, в която се отправя призив към „държавите членки и компетентните органи да гарантират обръщането на по-голямо внимание на здравословното развитие в образователните програми на училищата и предучилищните заведения като се насърчават специфични форми на физическа активност, подходящи за предучилищната възрастова група“.
5. Съобщението на Комисията от 18 януари 2011 г., озаглавено „Развиване на европейското измерение в спорта“, в което се отчита необходимостта да се подкрепят „новаторски инициативи по Програмата за обучение през целия живот, свързани с физическата активност в училище“⁽⁵⁾.
6. „Берлинската декларация“, приета на конференцията на министрите на спорта на 28—30 май 2013 г., в която се изтъква, че физическото възпитание е изключително важна първа стъпка за децата в овладяването на умения, необходими през целия живот, развиването на модели за физическа активност през целия живот и за здравословен начин на живот, и се насърчава важната роля на приобщаващия извънкласен училищен спорт за ранното развитие и за възпитанието на децата и младежите.
7. Планът за действие на ЕС във връзка със затлъстяването при децата за периода 2014—2020 г., лансиран от Европейската комисия през 2014 г.⁽⁶⁾ Сред осемте основни области за действие Европейската комисия открие насърчаването на по-здравословна среда, особено в училищата и предучилищните заведения, както и на физическа активност.

⁽¹⁾ COM(2007) 391 окончателен.

⁽²⁾ COM(2007) 279 окончателен.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/health/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/nutrition_wp_en.pdf

⁽⁴⁾ A6-0415/2007.

⁽⁵⁾ COM(2011) 12 окончателен.

⁽⁶⁾ 24 февруари 2014 г. (актуализиран на 12 март и 28 юли 2014 г.).